

Robyn Leipoldt
DOGtime Expanded Painting
Gerrit Rietveld Academie
Amsterdam, 2023/2024
Docent: Q.S. Serafijn

“Het transponeren van beelden uit de terloopse gewaarwording
naar het emotionele vlak”¹

Zonder een emotioneel (subjectief) vlak zou het leven een snel-
trein aan voorbijkomende beelden en sensorische
waarnemingen zijn.

Kleuren, vormen, beweging, geluid, temperaturen,
aanraking.

Aangeraakt worden.

Zonder emotie.

Enkel de sensorische druk op je huid, te zien.

Objectieve waarnemingen.

Rust, kalmte, stilte.

Groene bomen.

Dampende thee.

Een auto-ongeluk.

Geen mening, geen oordeel, geen angst.

Geen pijn.

Als een gestorven lichaam dat zijn sappen laat vloeien.

0.50 2€ 19

NOU BLANC

Inhoudsopgave

Dankwoord	7
Voorwoord	9
Ik	11
Pindakaas of Hagelslag	21
Zilvervisjes	27
Bloedende tenen	33
Poppyhill	41
The joke was on me	47
Nawoord	57
Noten	59
Bibliografie	65

Dankwoord

In het bijzonder zou ik Q.S. Serafijn willen bedanken voor de begeleiding, support en alle gesprekken. Heb het idee dat ik regelmatig met zweet op mijn voorhoofd binnenkwam. De paniek van het niet zeker weten wat ik aan het doen was. Ik kwam volgens mij in het begin ook elke keer weer met wat nieuws. Ik zou verdwaald geraakt zijn of ergens zijn blijven steken, in een van de doodlopende wegen van mijn denken. De angst dat wat ik aan het schrijven was ‘nergens’ over zou gaan. Die angst heb ik bij Q.S. niet een keer kunnen zien. Dat heeft mij de rust en het vertrouwen gegeven om deze thesis te schrijven.

Ook Manel Esparbé i Gasca zou ik graag willen bedanken voor de gesprekken en met name die over de Castellers de Catalan. Onverwacht heeft dit mij geraakt en heeft het een nieuw licht geworpen op individualisme en ‘ik’.

Mijn dank gaat ook uit naar alle DOGtime docenten en medestudenten, van mijn eigen studiejaar, en ook van andere studie jaren. Heb vaak mogen kijken naar hoe jullie het doen, wat mij weer verder geholpen heeft. Inspiratie kwam vaak uit onverwachte hoek.

Mijn familie zou ik willen bedanken zij die altijd bereid zijn om naar mij te luisteren als ik weer wat bedacht heb, mee te denken en de leuke gesprekken die daaruit kunnen voortvloeien.

Uiteindelijk zijn verschillende mensen uit mijn verleden voorbijgekomen. De woorden die ze spraken. Ver verstoep en toch niet vergeten. Tijdens het schrijven zijn ze weer naar boven gekomen. Associaties gebeuren. En dat maakt het leuk. Verassingen uit een (soms ver) verleden. Ze vinden hun weg weer in de dag van vandaag. Een bijzonder proces.

“Fake love and wear a smile”²

Ik lach hard
Dan huil ik
Dan eet ik chips

Voorwoord

De laatste jaren ben ik vaak iets aan het doen, of niets. Klinkt vrij logisch. Als ik íets aan het doen ben, dan ben ik gefocust, heb ik een doel, weet ik ook wát ik moet doen, heeft mijn bestaan zin of nut. In ieder geval zo lijkt het. Het liefst ren ik door de dagen zonder stil te staan. Soms zoek ik rust. Als ik op mijn stoel zit thuis voor het raam. Ik kijk naar buiten, laat mijn blik rusten op de blaadjes van de bomen voor mij. Een van de bomen is gestorven. Het gebouw tegenover mij staat op een heuvel. In het zonlicht zie ik sierlijk, een rat, rennend over het groene gras van boven naar beneden. Ik hoor violen, pak mijn telefoon erbij en ga zoeken. Welk nummer? Ik moet het weten. De titel ben ik vergeten. Ook ben ik vergeten dat ik zojuist had besloten om even niks te doen en gewoon naar buiten te kijken. Ik kan de rust vaak niet vinden.

Word ik niet getriggerd door prikkels van buitenaf, en schiet ik daarvoor weg uit het moment, dan verlies ik mij wel in eigen gedachten, die van binnenuit omhooggestuwd worden. Met ongewenste urgentie. Ik staar nog steeds naar buiten. Terwijl ik wild en rusteloos rondjes aan mijn haar draai. Als iemand langs zou lopen en mij door het raam zou aankijken zou die waarschijnlijk schrikken.

Een wildernis vol spiegels. Projectie komt van binnenuit. Wat is er gebeurd?

De terloopse gewaarwording.

Betekenisloos.

Het enige dat rest.

Ik.

De eigen wereld.

Het galmen van woorden, zinnen, beelden, muziek, gezichten van mensen, namen.

Echo's.

Versterkt binnen de muren van een veel te krappe schedel.

Hoe en waaraan kan ik mij verbinden? Daar waar het lijkt dat verbindingen aangaan op basis van eigen keuze als een kortstondige liefde is. Gedreven door onvervulde verlangens. De euforie, de hoop, de kans op bevrijding. Echter duurzaam is het niet. Vroeg of laat als de glorie opgedroogd is, rest er enkel de realiteit. Verbinden is niet aan ons.

God is dood.

Hoe verhoudt deze catastrofale (?) gebeurtenis zich tot mijn of onze belevingswereld? Waar, in een tijd waarin niks meer van echte betekenis lijkt, kan ik mij nog aan verbinden? Dit zou ik graag willen onderzoeken in mijn thesis.

Parallel aan deze vraag zou ik ook willen kijken naar wat er wel overblijft, het residu van de terloopse gewaarwording. Blijkbaar betekenisvol genoeg om herinnerd te worden.

IK

Ik denk ik voel ik lach ik adem ik praat ik denk te veel ik typ ik lees ik ben bang ik hoor ik hoor geluiden ik schaam mij ik pauzeer voor een momentje dan ga ik vlieg ik zuig ik alles in mij op ik ik weet het even niet meer boos ben ik laat ben ik dagen vol van schaamte ben ik dood doe ik ik kijk stiekem ben ik stiekem doe ik denk ik kijk ik en ren ik door de dagen ik drink water ik wil het heet ik wil geen thee ik ben mij bewust van ik wat ik wie is dat ik alleen maar ik stilte het kloppen van mijn hart ik hoor mij ik wil het uitwissen en ik wacht te lang ik zoek naar waar ik naar onderzoek naar ben (Xander) opeens is daar toch een jij in die eindeloze ik's van niks iets laat mij blijven bij alles behalve ik wil mijn focus behouden heb ik deze ooit gehad behalve voor mijzelf op mijzelf in mijzelf ik hoor alleen mijn eigen gedachten galmen door de dagen ego's dreunen door de momenten van stilte van kalmte waar ik even geen ik wil voelen ik wordt er gek van ik ruis ga los op de trillingen in mijn water ik van mij water mijn water ik een weerspiegeling van iets buiten mijzelf ik wil mijn ogen erop laten rusten of bedenk ik nu weer teveel ik weer teveel ik met mijzelf ik zie mijn schaduw ik zie het in mijn ooghoek ik mijn ooghoek stop stilte angst mijn hart voel ik opeens ik probeer te ontsnappen aan mijzelf ik loop alleen maar rondjes ik denk aan Marina (performance) ik sla mijn handen ineen ik tot hier en niet verder omdat een ander woord ik laat mij leiden dingen anders te doen ik kan dat niet alleen ik kijk naar anderen ik zit thuis soms ik vaak nog altijd alleen ik ben niet eenzaam ik ben ik eenzaam nee ik ben er altijd ik laat mijzelf nooit in de steek denk ik zeg ik tegen mijzelf ik als biljoenen handen in een buik ik voel de angst op mijn borstkas ik heb een klok die tikt ik en wat ga ik doen ik weet wat ik al weet ik bescherm het tegen beter weten in soms de rimpels in mijn gezicht vertellen dat het tijd is zonder ik een nieuwe fase tijd is het om verder te gaan ik wacht te lang of net lang genoeg ik ben bang voor mijn impulsen ik zie dat ze mij tegenhouden te komen waar ik had willen zijn toen ik voor een splitsing stond of twee drie jaar geleden nog langer dan dat ik loop al

veel te lang ik denk nog niet lang genoeg ik laat het los ik ga ik denk
denk denk ik denk te veel ik wil loslaten achteruitlopen ik draai wat
rond in de supermarkt veroordeel mijn gedachten mijn gedachten die
van mij zijn en van niemand anders ik en mijn gedachten wij zijn aan
elkaar gewend gewaagd toegewezen uitverkoren ik en wij samen door
de dag hand in hand liedjes zingen wij tussendoor wij lijken wel vro-
lijk of zijn wij echt vrolijk zojuist wis ik iets uit het donker is vriend
en vijand echter ik ben gewend aan het donker ik was vroeger bang
in het donker ik ben niet nachtblind ik zie wat buiten mij ligt met
mijn oren ogen dicht speel ik muziek of ben ik het niet die de muziek
speelt en denk ik dat ik daarin zelfvoorzienend ben ik ben zelfvoor-
zienend zelfbewust zelfredzaam zelf ik heb niemand nodig ik smeer
mijn eigen brood ik bak mijn eigen brood tegenwoordig ik loop links
en rechts ik voel mij een passant een vrije pion ik weet het niet ik doe
maar wat geloof ik ik geloof wel niet wel niet wat geloof ik wie ben jij
wat geloof jij mij ik is dat waar voor jou ik geloof in mij ik geloof in
ik ik ik ik elke ochtend weer ik ik ben moe van ik waar kan ik mij
(Trijntje Oosterhuis – ken je mij) ontmoeten ik zou graag met mijzelf
een stukje willen lopen ik wil geen rondjes lopen ik wil een stukje
lopen terwijl ik zit ik knipper ik staar veel beter dan dat ik wacht ik
laat de prikkels dalen ik wacht nog eens en wacht geduldig een open-
baring een voortschrijdend inzicht ik raak snel afgeleid ik laat mij af-
leiden ik lees regels tekst ik lees alleen waar mijn gedachten mij heen-
brengen en sturen schieten ik lees alle zinnen opnieuw ik weet niet
meer wat ik gelezen heb ik staar voor mij uit mijn eigen wereld en ik
ben daar ik hoor toch soms muziek van anderen ik zou graag willen
weten wat de liedjes betekenen ik ga de teksten lezen ik kan niet goed
lezen mijn gedachten en ik wij nemen een loopje met mijzelf weer
ik stuur mijzelf hier weer naar ik terug rust en nog een beetje mijn
vingers over de toetsen pijn bij de gedachte aan mij niet niet meer is
meer dan ik ooit ben geweest toch ben ik tamelijk dorstig ik wil alles
goed doen ik wil alles in een keer ik mag geen fouten maken ik vind
mijn eigen gedachten vaak saai langdradig nergens op slaan naartoe
lopend vaag ik wil mij niet verliezen vandaar ik kom steeds weer teug
bij mijzelf ik herpak mijzelf weer en nog eens opnieuw wij ik

en mij wij zijn verdwaald soms en toch met beide voeten op de grond letterlijk ik heb de grond nooit gevoeld langer dan ik met mijn ogen kon knippen mijn adem inhouden onder water vijftig meter bad bubbels een drukkend gevoel op de borst trost ben ik bang ben ik benauwd en er zit niks anders op ik tik de kant aan ik slaap in het omkleed hokje ik houd niet van spinazie ik klim uit ramen ik speel het liefst buiten waar ik alleen kan zijn ik ben niet altijd eerlijk ik wil refereren aan spreekwoorden ik zit met gebakken peren ik laat de dagen maar rollen de seconden stromen ik wil mij overgeven aan de tijd ik (denk aan het boek van Joke J. Hermsen – Stil de tijd) ik ben geloof ik wel klaar voor vandaag denk ik en ik denk honger trek ik lust alles ik eet alleen erwten als een prinses ik voel dat de snelheid eruit gaat dus stop ik voor vandaag. Ik ben verliefd ben ik verliefd is het echt waar voel ik wat ik voel als de waarheid de nieuwe tijd een nieuwe tijd tijd voor een nieuwe fase ik word er door in beslag genomen ik weet niet meer wat ik moet zeggen ik dacht en ik denk dat ik gevoeld heb dat wij een mogelijkheid zijn wij die meer is dan ik dus raak ik in de war want wij is geen ik maar een jij en een ik en ik houd daar niet van ik sta graag naast mijzelf ik sta met mijzelf niemand komt samen met mij ik mijn gevoel ik en mij en ik neem een paar seconden de tijd ik neem tijd ik heb tijd nodig ik ben nog rondjes aan het lopen ik kom steeds verder ik val weer terug ik open de dagen anders dan ik anders doe ik kraak de noten een voor een ik tel ze in mijn pap in mijn pap ik eet mijn pap met noten gekraakt en gekruimeld ik herhaal de dingen die ik denk ik vlieg links en rechts dan ontaard ik weer ik weet niet beter ik hang mijzelf op aan mijn eigen zelf ik ben ik eet ik denk ik sterf wanneer ik dat wil of heb ik daar niks over te zeggen ik ben mijn eigen baas ik geef de macht uit handen ik heb het warm ik trek mijn trui uit ik marcheer langs het raam ik draai aan mijn haar mijn haar waar ik aan draai ik zie ramen weerspiegelingen ik zie het alleen ik deel ze met mijn eigen gedachten die ik hoor weerklinken in mijn hoofd mijn gedachten rondjes en weer naar buiten het raam nog steeds daar zijn werk aan het doen ik verlies mijn focus ik voel een lichte angst ik voel mijn angst ik mijn het is van mij een sensatie ik houd ervan ik ben eraan verslaafd mijn denken stuurt mij zonder

dat ik wil ik voel mijn angst als zuurstof heb ik het nodig ik ben bang om dood te gaan ik wil hoog vliegen ik wil prikkels constant ik kan niet kalmeren ik en mijn gedachten ik en mijn gevoel wij ik spreek over een wij die meer is dan mij ik draai alleen maar rondjes ik draai ze al jaren vandaag een nieuwe weg ik zoek de stilte ik zit hier wat te typen ik hoor de toetsen van het toetsenbord ik vind dit een prettig geluid ik ben bezig ik ben aan het presteren ik weet niet waarom maar ik ben bezig ik voel mij beter ik ben afgeleid ik ben bang voor stilte ik ben meer bang voor stilte dan voor de dood misschien ik stilte voor de storm de dood ik typ liever op dit toetsenbord mijn vingers die denk aan vroeger vader jacob op de toetsen van de piano die ik vergeten ben te bespelen ik heb alles verlaten ik ben alles vergeten ik zit alleen maar hier vandaag ik denk een heleboel denken is mijn nieuwe verslaving ik zie alles voor mij in mijn hoofd ik zing serenades ik zing ze voor een groot publiek ik verwarm de harten van anderen en ik verwarm tegelijkertijd het mijne ik verlang naar meer dan ik iets buiten mijzelf denk ik in ieder geval buiten spelen de klanken en de stemmen van anderen dan ik niet ik ver weg ze raken mijn binnenste ik kijk graag naar buiten naar deze reflecties van mijzelf ik zoek mijzelf in deze weerspiegelingen ik zit nog steeds in het raam te staren ik mijn nagels die groeien de randen en riemen ze irriteren mij ik ben prestatiegericht dus staar ik naar de hoeveelheid en wil ik steeds meer ik ga morgen weer verder. Ik zit de tijd te verstrijken tegenwoordig vang ik de ballen op met een augurk in mijn woorden de woorden van mij mijn koker ik spit spuug splijt de zinnen in stukjes pijn rood en zwart adrenaline strak straks mijn buurman buurvrouw de mensen om mij heen computers en koffers in mijn directe omgeving mijn hersens willen iets bekends delen met jou met deze tekst de lezer wie is het wat ik zeg is niet nuttig relevant een auto ongeluk een overledene een flinke hoofdpijn kanker een ziekenauto brengt de mensen langs als warme broodjes klaar een gaatje in mijn hoofd om de hoofdpijn te verlichten een straaltje bloed veel te krachtig het leven gaat niet over rozen clichés suizen je om de oren een rondje van de zaak de cirkel van het leven ik schommel erin hang ergens te bungelen boven een afrond met prachtig uitzicht de bergen voor mij mijn

zicht de ruimte en de verte weg uit de bewoonde wereld het gegeven stil val ik ten prooi aan de grenzen van mijn woorden ik zoek jou om mij aan te vullen jouw woorden de puzzelstukjes van mijn niks mijn oneindig niets ik heb het warm ik damp geuren die ik niet voor het kiezen heb ik houd ze liever voor mijzelf vies ben ik een mens van vlees en bloed een film een grap een stukje verdriet loop ik rond met aardse snuisterijen ik beloof de wereld aan jou ik beloof je de wereld alleen de wereld bestaat niet meer ik kom ze dus niet na mijn beloftes mijn lege woorden hulzen zonder klanken wanden en de cellen die zich maar blijven delen helen wonden maken en dat in rondjes cirkels en voortstuwende beweging ik pulk ze krab ze en lik aan ze het zoute adellijke gewaarwording klaar komen de schaamtelijkheden die ik niet kan verwoorden ik wil niet dat iemand ze leest mijn korsten en krokantjes mijn uitgesmeerde domheid van de dingen slim denk ik te zijn als ik een stukje lees over iets waarvan ik denk dat ik het doorheb het begrijp ik moet vrolijk en aardig zijn ik moet een goed mens zijn ik moet blij zijn ik moet blij zijn ik moet ik moet blij zijn zonder mijzelf te laten zien helemaal stukje bij beetje het croissantje en de oude man ze galmen door ik ben bang dat hij het leest hij gaat het lezen mijn geheimen aan de oppervlakte een dolk in mijn ribbenkast biechten moet ik toegeven dat ik denk dat ik slimmer ben dan anderen ik druk de gedachte weg ik ben bang om het te delen toch is dit mij overkomen schamen doe ik mij automatisch een natuurlijke reactie op een soep zonder zout ik denk dat je liegt ik denk dat je de waarheid niet spreekt ik denk dat ik de waarheid in pacht heb ik kan er niks aan doen hoe meer ik mij overgeef in het reine kom hoe harder deze waarheid getoetst wordt aan de mijne ik spreek de waarheid knippen plakken absorberen seksuele handelingen zijn niet meer van deze tijd als ik dit met je deel raak ik je kwijt ben ik bang ik ben er bang voor ik wil de mensen om mij heen vasthouden en tegelijkertijd ben ik er klaar voor om weer verder te gaan ik wil weten wat ik nog niet weet een stukje rust te midden van deze verslavende wereld de dingen om mij heen verslaafd kan ik raken aan alles wat los en vast zit tot de dood ons scheidt de dood een liefde een stukje kaas vreten en vraatzucht ze vervangen mijn lege plek een parse dooier in

het midden van mijn zijn ik verander in een beest als ik jou zie ouder en wijzer ik voel mij aangetrokken ik heb hier niks over te zeggen ik probeer het los te laten de gedachten en fantasieën nemen de overhand ik druk het weg in de metro later komt het naar boven en wordt ik meegenomen ik wil het niet het voelt als een duivels gebied ik mag die kant niet op en toch laat ik mijzelf gaan spijt berouw en bovenal verdriet van de dingen waarin ik mij laat meevoeren waarin ik verlossing zoek mijn zijn die fysiek niet meer kan onderscheiden van het spirituele en spiritualiteit is een vies woord ik weet het als je dit leest kun je ervan uitgaan dat ik het gevoeld heb.

Pindakaas of Hagelslag?

Agnus Dei, geschilderd tussen 1635 en 1640 door Francisco de Zurbarán.

Het Lam van God.

Een paar jaar geleden heb ik dit schilderij mogen aanschouwen in het Rijksmuseum tijdens de tentoonstelling van Rembrandt en Velázquez die van oktober 2019 tot januari 2020 te zien geweest is. Van alle schilderijen die tentoongesteld werden is deze mij het meest bijgebleven. Portretten van hoge heren en dames, en zelfs de Nachtwacht konden mijn aandacht niet lang vasthouden.

Het was dit beeld, dit schilderij van Zurbarán, wat mij die dag iets probeerde te zeggen. Was het een stukje geschiedenis? Of was het meer dan dat?

Agnus Dei heeft mij een tijdje doen stilstaan.

De vacht van het schaap is zo geschilderd dat ik de wol kan voelen. Het gevoel van een echte vacht zag ik terug in het schilderij. Een wit, lichtbruin schaap geschilderd tegen een donkere achtergrond, met zijn vier poten aan elkaar vastgebonden ligt hij daar op een tafel te wachten.

Roerloos. Geen teken van verzet. Wat er aan het beeld vooraf gegaan is kunnen we enkel dromen.

Overgegeven aan zijn lot.

Een laatste glimlach.

“In Zurbarán’s tijd was dit schilderij een symbolische verwijzing naar het verhaal van Christus en zijn kruisiging, een voorstelling van Christus die zich overgaf en zich opofferde om de mensheid te redden. *Agnus Dei* kan gekwalificeerd worden als een heilig stilleven, of goddelijk stilleven. Het was Johannes de Doper die Christus heeft laten zien het Lam van God te zijn, die de zonden van de wereld moest wegnemen. En de vroegere Christenen begrepen meteen de symbolische relatie die bestond tussen het bloed van het lam en dat wat Christus vergoot aan het kruis. In de middeleeuwen werd het lam meestal gepresenteerd met een aureool, om een overwinningstatus te behouden. Om de triomf van Christus over de dood te benadrukken, door zijn offer en opstanding. Hoe dan ook, in de Baroktijden, verscheen het beroofd van enig teken van overwinning, om de passie van Christus te markeren. Zijn zachtmoedigheid en vrijwillige overgave aan een dood die oneerlijk maar noodzakelijk was voor de verlossing van de mensheid. Het was een iconografie, die wijdverspreid was in Spanje aan het eind van de 17e eeuw.”³

Deze achtergrondinformatie is interessant. Maar deze was niet persé nodig om vandaag, een dag ergens in de 21e eeuw, een gevoel te krijgen over wat het zou kunnen betekenen. Een voorstelling die voorbijgaat aan de bekende symbolische representatie. Het verhaal van Christus dat als inspiratie diende voor het beschrijven van een fenomeen dat er misschien altijd al was en altijd zal zijn. Hebben mensen niet altijd de mensheid gediend? Zelfs de apen hebben onderweg zo goed voor zichzelf en hun soort gezorgd, dat ik dit nu vandaag de dag kan typen. Is het leven in zichzelf überhaupt niet al een opoffering. Een hoger doel. Een leven weiden aan het dienen van het grotere geheel. De mensheid. God? Want waarom doen we wat we doen? Onderweg verbinden aan iets wat een gevoel van zingeving lijkt te creëren. Dood gaan we toch vroeg of laat, dus waarom vechten?

Een stukje overgave.

Een nieuw jasje en een likje verf.

We zijn nog steeds aan ons lot overgeleverd. Blijkbaar is het tijd.

De geschiedenis voor wat het is.

Met een frisse blik benaderen we wereld om ons heen, de beelden, de geluiden, betekenissen.

Betekenissen.

Betekenissen.

Betekenissen.

Bevrijd uit de ketenen van bestaande context.

Want context is er anno 2024 in overvloed.

Overvloedig.

Overspoeld door 'Wat' en 'Waarom'.

Het lam antwoordde.

In een tijd waarin Gods laatste uur geslagen heeft.

Is *Agnus Dei*.

Het Lam van God.

Gewoon weer een lam.

Terwijl ik opgevoed ben zonder religie of zonder God, voel ik mij verbonden met dit beeld. Zonder begrip ervan in de zin van achtergrondinformatie, geschiedenis, of enige andere vorm van voorkennis.

Een blanco velletje.

Ik wil niet beweren dat kennis, bestaande kennis, enkel een leuk verzetje is in de absurditeit van het bestaan. Kennis kan verbinden en brengt de mensheid verder.

En laten we deze passie om vooruit te bewegen vooral als natuurlijke aspiratie van de mens zien, en niet als een duivelse karaktereigenschap. Zoals deze positie ons door hedendaagse, kritische soortgenoten kan worden toegedicht. De mens. Een inherent slechte, allesverwoestende soort die zijn gaven gebruikt voor het exploiteren van de wereld (en zelfs verder) om hem heen. Zich schuldig maakt aan ongeremde vraatzucht en veelvuldig machtsmisbruik. En uiteindelijk resulterend in zelfdestructie, waarbij het onderweg alles en iedereen mee de afgrond in zal nemen. Een zwart gat.

Blijkbaar heeft God het zo gewild. Hadden we dit zelf echt allemaal van tevoren kunnen bedenken?

Het leven schonk ons hersens, gaf ons het vermogen om te redeneren, reflecteren, logisch na te denken. Te fantaseren. Wat je niet begrijpt, kun je dromen. Droombeelden.

Als je jezelf onderweg niet erin verliest.

Vandaag de dag zien we de uitverkoren der aarde plannen en tripjes maken naar andere delen in ons universum. Dit om daadwerkelijk andere planeten (denk aan Mars) te exploreren, te onderzoeken en uiteindelijk te bezetten.

Hoe belangrijk deze ontwikkeling is, daar zullen we in een van onze volgende levens achter komen. (Had er eigenlijk best graag met mijn huidige bewustzijn bij willen zijn, dus hoop dat ze vaart maken)

Totale uitroeijing of intergalactisch floreren.

Linksom of rechtsom, wat het ook worden zal.

De ark van Elon.

Los van het feit dat we niet meer kunnen doen dan de ene voet voor de andere zetten, is dat waar onze evolutionaire privilege in het spel komt.

Eten, slapen, werken, voortplanten en nog meer van dat soort 'evolutiegeoriënteerde' praktische zaken. Als je je wel eens afvraagt wat we hier doen op aarde dan is dit in ieder geval een zetje in de richting van iets wat op een antwoord lijkt.

Het is een roeping. Van alle diersoorten zijn wij gekozen om het 'plan Gods', of het 'evolutionaire plan' uit te gaan voeren. Te leiden zelfs. Een intuïtieve aansturing, door iets groters dan wijzelf.

Als het tijd is, is het tijd.

Wij volgen een onzichtbaar lijntje.

Chef'Special - *Superman*

Somewhere, somehow
Back then is looking at me now
And I recognize my face
Red eyes and flashlights on a fuzzy night
Now I'm on the outside, but I recognize the place

Do you ever think about the time
We could be anything we wanted to be?
You said, "Superman, just spread your arms and fly"
We could be anything we wanted to be

Somewhere, somehow
We lost the magic that we found
And it's never been replaced
It was just wide eyes and bright lights
In another life, I was on the inside
Now I'm drifting into space

Do you ever think about the time
We could be anything we wanted to be
You said, "Superman, just spread your arms and fly"
We could be anything we wanted to be

We could be anything
We could be anything
And we could be anything
We could be anything we wanted to be
We could be anything we wanted to be
We could be anything we wanted to be

Zilvervisjes

Onze uitverkorenen van vandaag hadden deze stap niet kunnen zetten zonder alles en iedereen die hen is voorgegaan.

Van onze harige voorouders tot aan Galileo, Einstein en Stephen Hawking, iedereen is een schakel in de ontwikkeling van SpaceX⁴, een bedrijf dat als missie heeft de mensheid multi planetair te maken, om een actueel voorbeeld te noemen. Is Elon Musk gezien deze rijke geschiedenis de rotte appel der mensheid?

Dichten we hem daarmee niet te veel credits toe? Het is nogal een uitzonderlijke positie. Wie zou in zo'n geval geen last krijgen van megalomane excessen?

Uiteindelijk is Elon Musk een manifestatie van alles en iedereen die hem, en ons, zijn voorgegaan. En na hem zal de volgende zich weer aandienen om voort te zetten waar de mensheid al generaties mee bezig is.

De klus moet geklaard worden.

Ik denk aan een affiche dat ik heb zien hangen dit jaar en waarop o.a. Elon Musk, Jeff Bezos en Steve Jobs afgebeeld staan. Er werd gepleit voor vasectomie. Ofwel, het steriliseren van deze mannen. Waarschijnlijk met het idee om zo de wereld van haar ondergang te redden.

Los van wat ethische dilemma's, en het feit dat het steriliseren van deze mannen een vrij zinloze bezigheid zal zijn, immers gedachtegoed verspreidt zich niet via 'DNA houdende' materie, is dit ook een vorm van 'voor God spelen' en dus eigenlijk in de kern niet eens veel anders.

Dweilen met de kraan open.

Het willen controleren, het proberen te voorkomen van het onvermijdelijke.

God steriliseren.

Hoogstens zal het voor een kleine vertraging zorgen, als je deze zou plakken op de tijdlijn van het bestaan.

De evolutie en haar natuurlijke processen zullen er geen nacht minder om slapen.

Zelfs al blaast de mensheid haar laatste adem uit hier op aarde, dan is dat wat het is.

Zeker als we ons vasthouden aan Darwin en zijn evolutietheorie, zal er indien evolutionair nuttig weer een nieuwe soort ontstaan.

Friedrich Nietzsche stelde zich in dit licht de Übermensch voor. Een nieuwe superieure soort die zich tot onze huidige mens verhoudt zoals de huidige mens zich tot de apen verhoudt. Deze Übermensch heeft zich hiervoor los moeten wrikken van een eeuwenoude, religieuze traditie die haar oorsprong vindt in de Bijbel. Een traditie, een manier van leven, die gebaseerd is op goed en fout. Met God (zoals God binnen deze traditie wordt begrepen) als autoriteit. Als een absoluut fenomeen dat natuur en aardse dingen overstijgt.

Hoewel deze traditie haar beste tijd gehad lijkt te hebben, kon de vraag 'waar gaan we naar toe?' binnen deze traditie nog beantwoord worden met bijvoorbeeld 'de hemel'. Wat geruststelling bood.

En hoewel van verscheidene voorstellingen, weet alleen 'God' hoe de hemel eruitziet.

Graaien in het donker.

Hoe gaan we beslissingen nemen? Als de hemel, en in de hemel komen geen waarde meer heeft en dus geen kompas meer kan vormen voor ons aardelingen.

We konden de klok er op gelijk zetten, dat er een punt zou komen dat dit verhaal een keer aan zijn einde zou komen. Geloof in het boven-natuurlijke.

Want niks is voor altijd.

“God is dood. God blijft ook dood. En wij hebben hem gedood.” Zo galmen de klanken van Friedrich Nietzsche door in het heden.

“Vallen we niet in alle richtingen tegelijk, hebben we onze oriëntatie verloren? Wie heeft ervoor gezorgd dat we in staat waren de horizon uit te wissen?”⁵

Heb gedacht dat dit betekende dat er na duizenden jaren van geloven eindelijk geconcludeerd was dat God niet bestaat.

Punt.

Dat vanuit dit ongeloof atheïsten zijn opgestaan en dat ik daar zelf een product van ben. God is dood, bestaat niet meer of heeft zelfs nooit bestaan. En is met het overlijden van God ook het idee gestorven dat er zoiets bestaat als goed en kwaad?

Later kwam ik er achter dat Friedrich Nietzsche niet persé bedoelde dat God helemaal dood is. Enkel de God zoals deze in het Christendom wordt begrepen.

Want hoe kan iets onsterfelijks doodgaan?

Een contradictie.

Losgebroken uit de ketenen van heersende moraal, zal de Übermensch bijvoorbeeld weinig moeite hebben met het doden van mensen zoals jij en ik. Net zoals de huidige mens op haar beurt weinig moeite heeft met het doden van dieren, vanuit onze huidige nog superieure positie ten opzichte van hen.

De Übermensch zal zijn keuzes baseren op het evolutionair nuttige, en dus niet meer op moreel juist of onjuist.

“No moral limitations”⁶

Eten en gegeten worden.

Een nieuwe vorm van superioriteit. En eigenlijk ook weer een reïncarnatie van nog veel oudere tradities. Tradities die verloren zijn gegaan met de komst van God. De geboorte van God, of in ieder geval de geboorte van een theorie over wie of wat God is. Jezus, de Bijbel, andere religies en geloofsovertuigingen. Reïncarnatie van onze harige voorouders, Chimpansees eten immers ook andere apen.

Deze driften zijn niet uit het geheugen gewist van de Übermensch. Misschien is het eten van soortgenoten ook nog zo barbaars niet als dat we dachten.

Goed voorbeeld doet volgen.

Een volgend hoofdstuk.

Onze technologische (r)evolutie als de inleiding op de Übermensch?

Met het ‘wegvallen’ of uitdoven van de Bijbel, Bijbelse waarheden en bestaansovertuigingen wordt er een gat geslagen in onze perceptie van het bestaan. Wordt onze identiteit als een kleedje onder onze voeten vandaan getrokken. We zijn toch niet wie we dachten dat we waren.

Wie of wat zijn we dan?

‘Pondscum’⁷

Volgens Nietzsche zijn wij dus niet meer dan een sompig drassig bruingroen sponzig vlekje organisch materiaal, drijvend in een plas water.

Ik denk aan een spel van vroeger, Rollercoaster Tycoon. Je kon het spel pauzeren, en dan de voetpaden verwijderen waar de pretpark-bezoekers op liepen. De poppetjes bleven staan waar ze stonden. Als je het spel vervolgens weer liet verdergaan waren ze in de war en liepen alle kanten uit. De grond was zojuist letterlijk onder hun voeten vandaan gehaald. Complete chaos.

Het duurde een tijdje voor ze weer een ander pad hadden gevonden en hun weg vervolgden (als je zo aardig was geweest wat paden te sparen).

Door de komst van de wetenschap, een geloof in al wat meetbaar, maakbaar en tastbaar is, wat we kunnen bewijzen, is er een gat geslagen dat een deel van ons ooit vulde met zingeving. En is er *craving* ontstaan. Hoe gaan we dit gat vullen?

Het zoeken naar houvast. Een nieuw houvast. In deze existentiële crisis, waar kunnen we ‘zielenrust’ vinden? Waar, als het bovennatuurlijke niet meer werkt, niet meer bestaat, kan ik mij dan mee verbinden?

Een dorpje. Een schilderij in een grote gouden lijst. Mijn moeder die hierin rust kon vinden. Een rust waarbij haar gedachten zonken tot een absoluut nulpunt. Of misschien niet hét absolute nulpunt, want dat zou iets anders betekenen.

Is dit dan het vlak waar de terloopse gewaarwording van beelden een halt wordt toegeroepen? Waar het zich kan berusten?

De geest, bevrijd van associaties en emoties. Even geen emotioneel vlak. Hersengolven die vrije ruimte vinden. Wegvloeien. Om niet meer terug te keren.

Een kortstondige dood.

Met open ogen.

Waar Nietzsche ons door deze tijd van nihilisme probeert te begeleiden, zijn er in de tussentijd wat 'cognitieve dissonanties'⁸ ontstaan. Wat gaan we doen nu het leven geen doel meer heeft? Hoe gaan we leven, en vooruit bewegen (ook Ponds cum wil zich uitbreiden) als we niet meer weten waarom we keuzes maken en hoe we deze moeten maken?

Als er niks bovennatuurlijks meer is. Als de enige waarheid is dat dit aardse leven het enige leven is. Dat we het hiermee moeten doen. Wat anders kunnen we nog doen dan rondjes lopen?

Van God los.

Met een uitgewiste horizon.

En in een wildernis vol met spiegels.⁹

Zien we alleen nog onszelf.

Overal.

Bloedende tenen

Op 14 Maart 2010, dit was de eerste dag van een reeks van drie maanden, hebben meer dan 1500 mensen in de pupillen van Marina Abramović mogen staren. Voor zo lang als zij dat wensten. Van een minuut tot aan minutenlang.

Twee zwarte gaten in iemands gezicht.

Daar waar het licht in verdwijnt.

Een oneindige diepte.

736,5 uur heeft ze daar gezeten.

Wat zal ze gezien hebben in al die ogen?

Over deze ervaring zegt ze het volgende: “Wat ik direct ontdekte, was dat de mensen die tegenover mij zaten erg emotioneel werden. Vanaf het begin, waren er mensen in tranen – en ik ook. Was ik een spiegel? Het voelde meer dan dat. Ik kon de pijn van de mensen zien en voelen. Ik denk dat mensen verrast waren door de pijn die in ze opwelde. Om te beginnen, denk ik dat mensen nooit echt in zichzelf kijken. We proberen allemaal, zo veel mogelijk, de confrontatie te vermijden. Echter deze situatie was van een ander kaliber. Eerst wacht je uren, gewoon om voor mij te kunnen zitten. Dan zit je eindelijk voor mij. Je wordt geobserveerd door het publiek, je wordt gefilmd en gefotografeerd, en je wordt door mij geobserveerd. Je kunt nergens naartoe, enkel nog in jezelf keren.”¹⁰

Nou moet ik zeggen dat ik nooit geprobeerd heb om iemand in stilte in de ogen te kijken. Er vindt altijd wel een gesprek plaats als ik iemand echt aankijk. Want waarom zou ik anders iemand aan moeten kijken?

Ik staar liever naar buiten.

Wat ik daarbuiten zie dat kan ik tot op zekere hoogte bevatten, kan ik plaatsen, ik heb er de regie over. Een voorspelbare gewaarwording van beelden en sensorische waarnemingen. Dan ben ik in controle, heb ik de macht om van de wereld te maken wat ik maar zou willen.

Mijn wereld.

Mijn waarheid.

Ik observeer vaak niet eens bewust. Meestal verzink ik weg in gedachten.

Iemand in de ogen kijken is een confrontatie met mijzelf, met mijn geweten. De ander die mij ziet. Mijn ogen die alle kanten op willen schieten, vluchten.

Weg uit de situatie.

Diepliggende angsten die ik heb worden naar de oppervlakte gezogen, dingen die ik liever verborgen houd. De dingen waar ik mij voor schaam. Oordelende gedachten die ik had over iemand, of misschien nog heb. Weggestopt, omdat ik bang ben dat ze een ander pijn kunnen doen.

De ander die in mijn ogen kijkt. De informatie die ik liever niet deel. De dingen die ik gedaan heb, die mij achtervolgen, als ik jou aankijk. De echte waarheid. Een hele waarheid.

De overgang van mijn terloopse gewaarwording naar jouw ogen, jouw zwarte pupillen.

Daar waar ik rust hoop te vinden, alleen knijp ik er steeds uit.

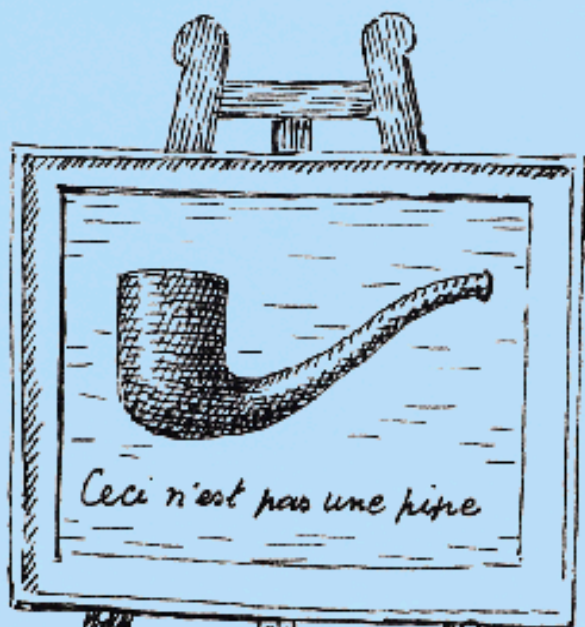
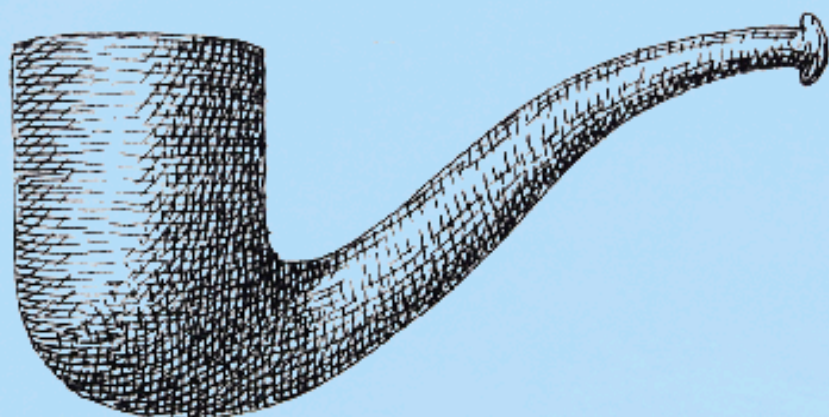
Een omgekeerde wereld.

Alsof ik sta aan de andere kant van het universum. Een universum.
Ik voel het verlangen om mij aan jou te verbinden. Soms bloeit er
even iets. Dan word ik weer met beide benen op de grond gezet.

Beelden ontstaan en worden weer afgebroken.

Net als waarheden.

Alles is vergankelijk.

Ceci n'est pas une pipe

In een versie van “Ceci n'est pas une pipe” van René Magritte, zweeft een grote pijp ergens in de lucht boven een schilderij.

Een representatie, een imitatie of een echo?

Over het schilderij op de ezel schrijft Michel Foucault het volgende:

“Het raakvlak met de grond bestaat slechts uit drie fijne puntjes die aan het toch enigszins massieve geheel alle stabiliteit ontnemen. Dreigt er een val? Of de ineenstorting van de ezel, van de lijst, van het doek of bord, van de tekening, van de tekst? Het hout verbrijzeld, de figuren aan stukken, de letters van elkaar losgemaakt zodat, wie weet, de woorden niet meer kunnen worden gereconstrueerd, de hele rommel tegen de vlakke, terwijl daarboven de grote pijp zonder bepaalde maat of enig aanknopingspunt in zijn onbeweeglijke onbereikbaarheid als van een ballon zal blijven bestaan?”¹¹

De waarheid op zijn grondvesten. Een kwetsbare verbinding.

Drie puntjes.

En met bloedende tenen.

Betekenis en waarheid ontstaan vanuit stilte, dus daar willen ze ook weer naar terug. Net als mensen. Net als God. Net zoals bloemen in de lente een korte tijd pieken, en je met hun schoonheid verblinden.

God is als de grote zwevende pijp in het werk van René Magritte. Zijn wij niet enkel in staat deze te aanschouwen? Bewonderen? Onze ideeën erop los te laten. Proberen te begrijpen. En vervolgens uit te leggen aan een ander. Misschien nog wel het aller moeilijkst. Dan wel niet onmogelijk? God is liefde, God is energie, God is een mens, de mens geschapen naar zijn evenbeeld, God is niks, God is God niet,

God is goden, meervoud, God is de natuur en haar processen, God is ons gesprek, de inspiratie, God is voortplanting, God is zweverig, God is de combinatie koffie met pure chocolade, tegelijk in je mond, of is God is als knoflook in je koffie, of is dat Godslastering? God is het grote iets en niets tegelijk. Houdt God zich wel bezig met lastering? Wat maakt het hem eigenlijk uit? Lastering ontstaat vanuit angst, en angst is iets menselijks, een menselijk construct, en toch iets natuurlijk, we kunnen hier niets aan doen, angst om iets niet goed te doen, het slechte, het kwaad. Het kwaad een projectie van de mens. God het universum? Of de schepper van het universum? De restanten van goddelijke processen. Ophoppingen van beelden en ideeën. Door de jaren heen. Projecties zijn met ons mee geëvolueerd. De technologieën die eerdere overtuigingen op hun grondvesten doen schudden of ogenschijnlijk doen wankelen. De ezel van Magritte. De projectie van iets onuitwisbaars. Een paar lintjes op een papier. De letters. Geschriften. Liefde is geen gek uitgangspunt. Het klinkt zweverig, als de grote pijp, als God. Toch is het praktisch. Dit hebben mensen uit het verleden proberen te vatten in schrift. In een boek. En het is niet voor niets het meest gelezen boek ter wereld. Een handleiding voor een goed en gelukkig bestaan. Zo moet het. En zo moet het niet. Suggesties gebaseerd op ervaring en liefdevolle sturing. Het maakt uiteindelijk niet eens uit welk religieus boek of geschrift. Misschien mogen we het woord religieus ook weglaten. Grootse waarheden opnieuw met beide benen op de grond zetten. Of met drie. Een schrift. Een pakket papier met letters. Suggesties voor een lang, gelukkig en voorspoedig leven. Een reine levenswandel.

Een blokje om.

De illusie om controle te hebben. De regie in handen te willen hebben. Vast te houden aan al dat vertrouwd is, al wat bekend is. Wat ik al weet dat weet ik, daar ben ik van overtuigd. Ik ben er zeker van. Zekerheid, te midden van deze grote vaagheid. Deze brei van beelden, geluiden, geuren, kleuren, gevoelens, kennis, informatie, relaties.

Ik kijk naar jou. Ik ken jou, ik weet hoe je heet. En jij spreekt mijn naam uit. Ik ben alert. Ken ik jou ook als ik jouw naam niet goed uitspreek? Want ik zie je met mijn ogen, alleen ik zie je schrikken als ik de klemtoon verkeerd leg. Of schrik ik zelf, misschien nog meer dan jij?

God is god. Zoals een pijp een pijp is. Wie durft te beweren dat wát we zien niet ís wat we zien? Dat het misschien toch anders is?

Rood is rood, blauw is blauw.

Één en één is twee.

Na regen komt zonneschijn.

Dat is gewoon zo?

Wat we er ook van maken, de grote pijp zal blijven bestaan.

Het zal zichzelf willen blijven vertellen.

Poppyhill

Goed en kwaad.

Koert van Mensvoort¹² van haalt in zijn lezing *The Nature caused by people* het moeilijk te weerleggen voorbeeld aan van hoe wij mensen vandaag de dag omgaan met de natuur. Welk beeld wij hebben van de natuur, of eigenlijk liever nog hoe wij willen dat de natuur is. Een eenzijdig gevormd beeld. Een gedeeltelijke werkelijkheid. Een halve waarheid. Want in de natuur is het niet enkel rozengeur en maneschijn.

Hij benoemt het volgende: “...ze gebruiken beelden uit de natuur om ons producten te verkopen, tegelijkertijd promoten ze een vrij één-dimensionaal geromantiseerd beeld van de natuur. De natuur als de inherent goede, gebalanceerde, harmonische, wonderschone kracht van het leven. Terwijl de meer donkere kanten van de natuur consequent achterwege gelaten worden door de marketeers. Omdat je geen producten kunt verkopen door middel van dood, ziektes, onvoorspelbaarheid en andere extreem amorele kwaliteiten die de natuur ook te bieden heeft.”¹³

Het fenomeen dat hij hier aanhaalt dat we graag het beste van onszelf willen laten zien, omdat we daar voordeel aan hebben, is een vorm van het goede forceren. Het verbloemen van donkere of amorele gedachten. De ‘lelijke’ kant. Gevoelens en gedachten die ik niet deel op een verjaardag onder genot van ossenworst en komijnekaas.

Het goede forceren, is als het vertellen van een gedeeltelijke waarheid.

Ik denk aan een schilderij van Claude Monet geschilderd in 1873, ‘*The Poppy Field near Argenteuil*’. Ik heb het in mijn herinnering Poppyhill genoemd. Een mooi schilderij, klapprozen, een blauwe lucht, witte wolken, bomen in de verte, een huisje. Een familie op een zondagmiddag. Een vredig tafereel.

Ik raakte hierover met mijn moeder in gesprek. Over de schoonheid van de dingen, rust, vrede en liefde. Als ik het mij goed herinner.

Ik kon uiteraard niet anders dan in verzet gaan hiertegen.

Het lot van een moeder die haar dochter over de mooie dingen van het leven wil vertellen. Een dochter die inmiddels aan de hand van 'empirisch onderzoek' tot andere conclusies gekomen was.

Niemand kan achter de heuvel kijken van een twee dimensionale voorstelling.

Cynisch of realistisch?

Ik stel mij de achterkant van Poppyhill voor.

Een vlakte waar een bosbrand gewoekerd heeft. Zwart, verkoold landschap. Een paar rokende stronkjes boom hier en daar. Zwerfhonden. Smeulende karkassen.

Met één oog dichtgeknepen. Gesloten voor deze delen.

Waarom keren wij dit deel van onze wereld liever de rug toe?

Een vorm van isoleren.

Wegkijnen in pracht en praal.

Sprankelend zonlicht, schitteringen, reflecties.

Waarheid zal zijn kracht vinden in het donker.

Een doodgereden rat.

Een mens, bebloed en bewusteloos.

Ik moet ernaar kijken.

George Bataille schreef in 1928 *'Histoire de l'oeil'*. Hierin breekt hij met verschillende morele opvattingen en principes. Een moeder die toekijkt hoe haar dochter uitzinnige seksuele handelingen verricht met de protagonist. Of dat hij haar bevredigt terwijl ze voorovergebogen staat en haar moeder een knuffel geeft (kan het nog erger?).

Hier moest ik toch ook echt even met de ogen knippen.

Scènes met urine, bloed, spuug en grote orgies. In rap tempo en in alle hevigheid wisselen de hoofdstukken elkaar af en raken aan de erotiek waarin ik Bataille's oprechte passie voel. Niet persé enkel een droge passie voor erotiek en seks, maar een passie om ook dát deel van het menszijn in het licht te zetten. Een duivels gebied.

Met tien vingers voor de ogen, is het een extatische vertelling.

In hoofdstuk vijf wordt er eindelijk een liefdevolle kus gegeven, een romantische kus, die een baken van rust vormt in deze storm die maar niet lijkt te kunnen bedaren.

George Bataille legt in zijn boek het accent op dat deel van het menszijn waar we liever geen ruimte aan geven, althans niet in het openbaar. Omdat we ons schamen.

“Hij lost zijn belofte in door de lege plek na de dood van God te vervullen.”¹⁴

De vrijheid die hij ziet en durft te nemen, om deze donkere kant, deze menselijkheden te openbaren.

Want een openbaring is het. De schaamte voorbij. Hierna kan niemand je meer iets maken. Niks meer te verbergen, niks meer te verliezen. Onze opvattingen over goed en kwaad onder vuur genomen.

Op school leren ze je niet hoe je om moet gaan met bijvoorbeeld gevoelens van opwinding, aantrekkingskracht, liefde in alle soorten en maten, bindingsangst of verlatingsangst.

Of de *'fear of missing out'*.

Ik denk dat ze verwachten dat je ouders dat regelen. En later psychologen en psychiaters. Dat tijdens het opgroeien een dagboek volstaat om de cognitieve dissonanties¹⁵ der volwassenheid zelfstandig in goede banen te kunnen leiden. Om de uitdagingen van de moderne tijd de baas te kunnen zijn.

Een draaiboek voor krankzinnigheid. Geloof dat ik een beetje heb zitten dromen tijdens de lessen. School is school, en we houden het rationeel. Ik begrijp het.

Oké. We hebben een beetje seksuele voorlichting gehad. Hartstikke boeiend natuurlijk, dat hadden ze door moeten pakken. Waarom bijvoorbeeld alleen Harry Mulisch lezen, als we ook George Bataille hadden kunnen lezen? Klassikaal.

Veel constructiever.

Romantiek op een vliegend tapijt.

Een kus en een mooi muziekje.

Gelukkig ben ik nu volwassen.

Bee Gees – *I started a joke*

I started a joke
Which started the whole world crying
But I didn't see
That the joke was on me, oh no

I started to cry
Which started the whole world laughing
Oh, if I'd only seen
That the joke was on me

I looked at the skies
Running my hands over my eyes
And I fell out of bed
Hurting my head from things that I'd said

'Til I finally died
Which started the whole world living
Oh, if I'd only seen
That the joke was on me

I looked at the skies
Running my hands over my eyes
And I fell out of bed
Hurting my head from things that I'd said

'Til I finally died
Which started the whole world living
Oh, if I'd only seen, oh yeah
That the joke was on me, oh no
That the joke was on me
Oh, no, no, no

The joke was on me

Ik maakte een grap, de wereld hilde. Ik hilde, de wereld moest lachen. Toen ik doodging, begon de wereld te leven.¹⁶

Spreek de dood met mij en ik zal lachen.

De meest liefdevolle beslissing is een dilemma, ik schuif het graag in Gods schoenen.

's Avonds in bed galmen de beelden, de woorden, de stemmen, de gezichten na. De dingen die ik gezegd heb. Een ander mens. Ze raken, weerkaatsen terug. De dingen waar ik geen controle over had. Schaamte. Spijt. Resoneren, glijden over een litteken dat ik zelf ooit heb gemaakt. Verkrampen mijn binnenste. Ik vlucht de nacht in.

Slapen.

De droomwereld een toevluchtsoord. Een plek waar ik jou kan ontmoeten, zonder dat je het weet. De wil tot macht. De wil te controleren. Het zit ook in mij.

Loslaten lijkt de enige remedie.

Overgegeven aan de millimeters van de tijd.

Alleen ben ik gekomen en alleen zal ik gaan.

Dromen laat ik vieren.

Zingen. Pianospelen. Dansen.

Tegen elkaar aan.

In een goddelijke omhelzing waarbij het licht van de verwondering bestaansvragen verbleken. Waar het natuurlijke boven zichzelf uitstijgt, bovennatuurlijk, en toch tastbaar. Daar waar de droom en de fysieke mens elkaar vinden.

Een brug geslagen.

Bereiken wat onmogelijk lijkt.

Castells, menselijke kastelen.¹⁷

In tijden van individualisatie, polarisatie en eenzaamheid raken ze aan een diep onvervuld verlangen. Meer dan een verlangen misschien nog raken ze aan de vraag die maar niet beantwoord wil worden. Ik zeg het voorzichtig. Een onbewust gemis diep in mijn binnenste. En ik geef het niet graag toe.

Ik heb niemand nodig.

De mensen, vrienden, familie, vreemden. Ik loop er met een boog omheen. Geen tijd, geen tijd.

Alleen boodschappen doen, alleen bedenken wie of wat ik ben, alleen de rekeningen bijhouden of nog erger de administratie, alleen door de supermarkt struinen opzoek naar een stukje identiteit. Alles past wel een beetje, ik kan geen beslissing nemen.

Vroeger was er meer gemeenschapszin. Als ik in het bushokje ga zitten moet ik mijn best doen om degene die er al zit gedag te zeggen. Geforceerde vriendelijkheid. Het liefst doe ik het niet. Echter, ergens voelt het ook natuurlijk om het wel te doen. Ik ben bang om in gesprek te raken, bang om te verzanden in daar waar ik niet wil zijn.

En aan de andere kant kan het ook mijn dag kleuren.

Een gesprekje met iemand anders dan ikzelf. Degene in het bushokje lacht terug, vriendelijk. Ik blijf 0.6 seconde in het oogcontact hangen alvorens ik snel ga zitten, plaats neem naast hem en recht voor mij uit ga kijken. Ik kijk heel geïnteresseerd naar het bord waarop de metrotijden weergegeven staan, alsof ik daar heel erg mee bezig ben en daardoor geen gesprek kan aangaan. Ik ben bezig. Ik voel mij de gehele tijd een beetje ongemakkelijk. Door het eerste beetje oogcontact, 0.6 seconde, is er al iets geraakt en blijft er wat resoneren. Ik hak het automatisch af, blijf forceren te doen alsof ik mij niet ongemakkelijk voel. Niet communiceren doodnormaal, of noodzakelijk? Een grijs bestaan. Mijn buurman heeft zich ook weer op zijn muziek geconcentreerd, oortjes in, ieder zijn eigen wereld.

Samenwerken aan iets, het maakt bijna niet eens uit aan wat.

Een grote keuken, een team van mensen die samen, snijden, wassen, bakken, grillen, aansturen, aangestuurd worden, pauze, koffie. Binnenkomen, goedemorgen! En een fijne avond.

Menselijke kastelen. Mijn familie onder mij, ouders, opa's, oma's, grote harige apen. Iedereen is een bouwsteen. De meesten ken ik niet eens. Ze zeggen dat het zo gegaan is. Mijn familie op haar beurt een bouwsteen van de bouwstenen van een nog veel grotere constructie. Ik lig in bed, en stel mij de lagen onder de toren voor. Tussen de aardkorsten, de restanten. Al die ons voorgegaan zijn. Hun botten fungerend als wortels, ze verstevigen de grond.

In augustus 2013 bouwden de Castelliers van Vilafranca del Penedès een kasteel van tien niveaus. Een record.¹⁸

Niet zonder gevaar. Een toren kan instorten. Met mijn handen voor mijn ogen. De kleinste bovenin zal hierdoor van grote hoogte naar beneden dwarrelen. Als een sneeuwvlok. Het wordt opgevangen door de lagen onderop, de val wordt gebroken. Waardoor een anders misschien dodelijke afloop bespaard blijft.

De geschiedenis wijst uit dat er bij regelmaat medische hulp verleend moet worden. Kleine verwondingen, ernstige verwondingen, zelfs de dood.

“Je moet gewoon niet naar beneden kijken”.¹⁹

Krachtiger dan doodsangst. Bewustwording werkt niet altijd in je voordeel. Wie hoogte vreest. Het wankelen. De misschien iets gespannen, of verontruste gezichten van de mensen onder je. Controle en balans een dun lijntje.

De grens tussen leven en dood, net zo dun.

Een droom, een doel stellen, fantaseren, uitproberen, committeren. Een werk waarbij iedereen op natuurlijke wijze een rol toegedicht krijgt. Zoals ze zeggen in de documentaire “je kunt over het hoofd van je baas stappen”²⁰. Iedereen is net zo belangrijk.

Het is dit moment, het moment dat alle armen over elkaar heen naar het midden toe reiken. Deze vloeiende beweging. Eén beweging. Een constructie waarbij individuen oplossen in een massa en zo een nieuw organisme vormen. Deze *superhuman* is in staat te bereiken wat geen individu alleen kan.

Een massa mensen. Anders dan die je bijvoorbeeld in New York ziet, op drukke kruispunten. Waarbij ieder zijn eigen weg gaat, individuen die zich naast en langs elkaar heen bewegen. Ze hebben geen gemeenschappelijk doel. Kriskras door elkaar.

Deze mensenmassa. Deze menselijke kastelen. Ze hebben een gemeenschappelijk doel. Een doel dat enkel en alleen bereikt kan worden door samen te werken.

Ik.

Het contrast is onverwacht groot. Ik vind het moeilijk om er woorden voor te vinden. Het gevoel dat het bij mij losmaakt is sterk. Een golf van gemis, warme gevoelens, verwondering, en eenzaamheid. Hier zit ik. Alleen. Op een stoel in mijn kamer te kijken naar een tv-schermdoek waarop deze documentaire wordt afgespeeld. De schaduwen van de menselijke kastelen vallen als een deken over mij heen.

Billen zijn geen billen meer, maar bouw materiaal. Bevrijd van seksuele functies en associaties. Mannen onderop omdat dat het meest praktisch is, vanwege hun fysieke en biologische voordelen. Misschien dat er ergens een vrouw tussen staat. Het zou interessant zijn om het andersom te proberen. Vrouwen onder en mannen in de toren, de kinderen bovenin. Het zou ook best kunnen in theorie, mits het grote sterke vrouwen zijn en lichtere, flexibele mannen. Zoiets. Een klein gedachte-experiment.

Al jarenlang bouwen de Castellers de Catalan deze menselijke kastelen. Een oude traditie, die door generaties heen beweegt. *Perpetual motion*. Een beweging ooit in gang gezet, en het blijft zich voortbewegen. Verschillende teams. Opa, vader, dochter, kleindochter. De menselijke kastelen worden opgebouwd, en weer afgebroken. Op en neer, in een golvende beweging. Meestal geleidelijk, soms met een enkele instorting. Dan is het iets minder golvend, toch in het geheel zal dit niet opvallen, de beweging zal vloeiend lijken.

“Het is een structuur waar een hoop energie voor nodig is en het houdt zo kort stand, dat je soms jezelf afvraagt of het de inspanning allemaal waard is?”²¹

Het doel is om net zo een hoge toren te bouwen als de vorige keer, het liefst nog hoger. Zal het een keer ophouden? Het einde van de Castellers, die het einde van de mensheid zullen inluiden. Zal er ooit een maximale hoogte worden bereikt? Tot waar reikt menselijk vermogen? Daar ligt natuurlijk de uitdaging, als het leven ergens over gaat, dan zou het daarover kunnen. Een nog bredere basis, een toren opgebouwd uit meerdere ringen, ook breder, verstevigd, gesterkt. Hoeveel kunnen menselijke schouders dragen? Welk gewicht? En onder welk gewicht zullen menselijke schouders bezwijken? Een schouder uit de kom, de toren aan het wankelen. De volgende in de rij, klaar om deze plaats weer in te nemen.

De kracht van samenwerken. Onuitputtelijk.

Übermensch versus *superhuman*. De Übermensch bevrijd uit de ketenen van heersende moraal. De *superhuman*, vrij van existentiële bevraging en haar angsten.

Vriend of vijand?

Een *superhuman* van Übermenschen? Zou het mogelijk zijn?

Is er een verschil tussen het bouwen van menselijke kastelen en de huidige werkzaamheden van Space X? Natuurlijk zijn de omvang en de impact op de langere termijn anders. Of het goed uit zal pakken dat moeten we afwachten. Enkel het voetenwerk is aan ons.

Bouwen tot de dood ons scheidt. De mens opgebouwd uit stoffelijke resten.

Friedrich Nietzsche. Gedreven om zijn leven te wijden aan het schrijven, filosoferen, musiceren, lesgeven. Zijn droombeelden te vertalen, zijn gedachten en ideeën te delen met de wereld, hoe controversieel dan ook. De angst voorbij. Angst is een slechte raadgever. Een boei in een opgedroogde zee.

De gaten van de maan beleggen met verwarmende elementen, betegelen, vullen met water. Een bubbelbad. Een golfslagbad. Je kunt het zo gek niet bedenken.

Een leven voor een leven.

Controle in wit licht.

Verbindingen komen en gaan. God is dood. En wij hebben hem gedood. Wat dit voor gevolgen gaat hebben, de tijd zal het leren. Klinkt heel wijs. Ik twijfelde of ik deze zin zou gebruiken ik krijg er spontaan grijze haren van.

God bestaat.

Bestaat niet.

Bestaat.

Bestaat niet.

Een madeliefje.

Seizoensgebonden.

Nietzsche heeft de dood van God niet veroorzaakt, hij heeft hem gezien en beschreven.

‘God is een projectie van de mens.’²²

En zolang de mens sterfelijk is, en onderhevig aan angsten gepaard met deze sterfelijkheid, zal uitsterven het enige zijn wat deze projectie kan doen uitdoven.

“Een goddelijke angst. Geen plicht, geen taak te vervullen, niets om goed te doen. Alles is volbracht.”²³

Als we onze ogen sluiten, kan God “vrij van elke band met enig ver-
toog, weer vrij gaan zweven in de stilte waaruit hij was geboren.”²⁴

Bloemetjes plukken op de grens van de externe en de interne wereld.

Verdwalen in niemandsland.

Als niks meer van betekenis is, dan rest er enkel nog het wachten.

“Het stralen van een doodstrijd”²⁵

De mens al lang gestorven.

“Übermensch, spread your
arms and fly,

you could be anything you
wanted to be.”

Nawoord

Een rat. Blaadjes aan de boom. Een grote pijp. God. De beelden die worden opgebouwd en weer afbreken. Een bananenschil. Het residu van een gebeurtenis. De oorsprong uit het oog verloren. Een beeld uit de stroom van de terloopse gewaarwording. Een echo.

Een beeld van grote betekenis. De betekenis die ik eraan gegeven heb. Verheven uit de context van het dagelijkse bestaan. Waardevolle betekenis gegeven aan een object, anders betekenisloos. Kleine antwoorden op grote vragen, of andersom?

De bananenschil waar ik mij aan vast houd. Mijn voorstelling van een gebeurtenis. Gebeiteld in steen. Ik durf het niet los te laten.

Bang dat mijn waarheid toch niet de waarheid is. De zoektocht naar waarheid. Geloven in God.

Houvast vinden te midden van deze grote brei aan informatie, beelden, geluiden en al dat de externe wereld ons te bieden heeft. Obsessief vastklampen. Wild sla ik om mij heen.

‘God is een projectie van de mens’.

Het ontbreken van liefde. Fatalistisch denken. Het is alles of niets. Obsessief zwart of wit. Verstrikt in eigen striktheid. Het gezonde midden, vooralsnog onvindbaar.

Fatalisme, cynisme en pessimisme lijken het enige slotakkoord.

Projectie komt van binnenuit. Zo ook mijn beleving van de wereld om mij heen. Het denken, mijn denken, daar waarin ik terugval na een vogelvlucht.

Noten

1. André Breton, Nadja, 1928, Nederlandse vertaling door Laurence Vancrevel en Renée de Jong-Belinfante, Meulenhoff Amsterdam, 1973, p.46
2. Amy Winehouse, Our day will come, uitgebracht op 2 November 2011, album: Lioness: Hidden Treasures
3. Audiofragment Agnus Dei, Museo del Prado, <https://www.museo-delprado.es/en/the-collection/art-work/agnus-dei/795b841a-ec81-4d10-bd8b-0c7a870e327b>, (beluisterd tussen september 2023 en februari 2024)
4. SpaceX, <https://www.spacex.com/mission>, ‘Voortbordurend op behaalde doelen van Falcon 9 en Falcon Heavy, werkt Space X aan een volgende generatie volledig herbruikbare ruimtevoertuigen die de sterksten zullen zijn die ooit zijn gebouwd, en die het mogelijk maken mensen naar Mars en andere bestemmingen in het zonnestelsel te brengen.’ (gelezen februari 2024)
5. Michael Sugrue, The Bible and Western Culture III - Nietzsche and the Death of God, PhD lecture 23, https://www.youtube.com/watch?v=Smq5uRhM_IA
6. Idem.
7. Idem.
8. Lammert Kamphuis, Verslaafd aan ons eigen gelijk (pleidooi voor perspectivistische lenigheid), De Bezige Bij Amsterdam, 2023, pp. 57-58

9. Michael Sugrue, The Bible and Western Culture III - Nietzsche and the Death of God, PhD lecture 23, https://www.youtube.com/watch?v=Smq5uRhM_IA

10. Marina Abramović, Walk Through Walls, United Kingdom, Penguin books, 2016, pp. 309-310

11. Michel Foucault, Dit is geen pijp, Nederlandse vertaling door Clasine Heering-Moorman, Bloemendaal, Aramith uitgevers, 1988, p. 16

12. Dr. Koert van Mensvoort is kunstenaar en filosoof en best bekend om zijn werk aan het filosofische concept van Next Nature. Welke om het idee draait dat onze technologische omgeving zo complex, alomtegenwoordig en autonoom geworden is dat het als best beschouwd kan worden als een eigen natuur. Het is zijn doel om onze co-evolutionaire relatie tot technologie beter te begrijpen en om een weg te slaan naar een toekomst die gunstig is voor zowel de mensheid als de gehele planeet. <https://www.mensvoort.com/life/> (gelezen tussen oktober 2023 en november 2023)

13. Koert van Mensvoort, The Nature caused by people, TEDxDanubia 2013, <https://www.youtube.com/watch?v=N3pUfj639hM> (gekeken oktober/november 2023)

14. Het Mystieke Netwerk, 'George Bataille en de biografie van de innerlijke ervaring', <https://www.mystieknederk.nl/georges-bataille-biografie-van-de-innerlijke-ervaring>, (gelezen oktober 2023/januari 2024)

15. Lammert Kamphuis, op. cit., pp. 57-58

16. Bee Gees, I started a joke, uitgebracht in December 1968, album: Idea, https://beegees.fandom.com/wiki/I_Started_A_Joke

17. Castellers in Barcelona, Daniella, 2021, <https://www.shbarcelona.nl/blog/nl/castellers-in-barcelona/> (gelezen maart 2024)

“Een castell – of in het Nederlands “kasteel” – is een Catalaanse traditie en bestaat uit een menselijke bouwsel van meerdere lagen, die verschillende karakteristieken kan hebben afhankelijk van de hoogte en de manier van opbouwen. De eerste verschijning ervan was in de 18e eeuw in de regio Camp de Tarragona en dit was vooral tijdens populaire vieringen. In de daaropvolgende eeuwen verspreidden de castells zich verder tot in Penedès en door heel Catalonie.

Zowel mannen als vrouwen kunnen casteller worden en deelnemen aan het bouwen van een castell. Afhankelijk van je lichaamsbouw en leeftijd kun je in de basis (pinya) staan – daar waar de sterkste mensen nodig zijn – of in de stam (tronc), het zichtbare deel van de castell. Het bovenste deel van de castell (pom de dalt) wordt gevormd door twee “dosos” en “acotxadors” en hierbovenop klimt een kind. Eenmaal boven gekomen dient het kind (enxaneta) rechttop te staan en zijn armen omhoog te doen. Pas dan is de castell helemaal compleet. Andere belangrijke delen van de castell zijn de “folre”, de “manilles” en de “puntals”, aangezien elk van deze helpt om deze menselijke constructie sterker en hoger te maken. Elke castell heeft een naam en deze komt overeen met het aantal pilaren aan de stam en het aantal lagen erboven. (bijvoorbeeld: 3 de 7, 4 de 7, 2 de 6, etc.). Castells kunnen ook een nog een speciale toevoeging krijgen als er sprake is van een combinatie van elementen. (bijvoorbeeld: tripleta-2 de 8 met folre, tripleta mágica-3 de 9 met folre). De castellers worden samen geplaatst in colles en daartussen is een gezonde rivaliteit. Er is geen competitie tussen colles, maar ze krijgen wel punten voor het opbouwen of afbouwen van een bepaald soort castells. De muziek die bij het bouwen van een castell gespeeld wordt is zeer typisch en komt van een windinstrument dat een graller heet. De graller geeft de evolutie van elke menselijke toren aan. In 2006 heeft UNESCO de castells toegevoegd aan de Lijst van Meesterwerken van immaterieel erfgoed van de mensheid.”

18. Barcelona Expatlife, 'Human Towers in Barcelona', 11 december 2023, <https://barcelonaexpatlife.com/human-towers-in-barcelona>, (gelezen december 2023/februari 2024)

19. National Geographic, These Death-Defying Human Towers Build on Catalan Tradition, 11 Augustus 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=iIw5gc0zlU4>

20. Idem.

21. Idem.

22. "God is een projectie van de mens"

23. George Bataille, *Het Kleintje*, origineel *Le Petit*, 1943, Nederlandse vertaling door Paul Claes, uitgeverij Vleugels, 2018, p.8

24. Michel Foucault, Dit is geen pijp, Nederlandse vertaling door Clasine Heering-Moorman, Bloemendaal, Aramith uitgevers, 1988, p.23

25. George Bataille, op.cit., p.8

Bibliografie

Boeken:

ABRAMOVIĆ Marina – *Walk through walls*, Great Britain, Penguin Books, 2017, 370 p.

BATAILLE George – *Het kleintje*, origineel *Le petit*, 1943, Nederlandse vertaling door Paul Claes, uitgeverij Vleugels, 2018, 46 p.

BATAILLE George – *Story of the eye*, origineel *Histoire de l'Oeil*, 1928, vertaald door Joachim Neugroschal, Penguin Books, 1982, 127 p.

BRETON André – *Nadja*, origineel gepubliceerd in 1928, Nederlandse vertaling door Laurens Vancrevel en Renée de Jong-Belinfante, Meulenhoff Amsterdam, 1973, 151 p.

FOUCAULT Michel – *Dit is geen pijp*, met schilderijen en brieven van René Magritte, origineel *ceci n'est pas une pipe*, 1973, vertaald door Clasine Heering-Moorman, Bloemendaal, Aramith uitgevers, 1988, 80 p.

KAMPHUIS Lammert – *Verslaafd aan ons eigen gelijk, pleidooi voor perspectivistische lenigheid*, Amsterdam, De Bezige Bij, 2023, 176 p.

Video's:

SUGRUE Michael, *The Bible and Western Culture III - Nietzsche and the Death of God*, PhD lecture 23, https://www.youtube.com/watch?v=Smq5uRhM_IA (bekeken tussen oktober 2023 en januari 2024)

VAN MENSVOORT Koert, *The Nature caused by people*, TEDx-Danubia 2013, <https://www.youtube.com/watch?v=N3pUfj639hM> (bekeken tussen oktober 2023 en december 2023)

NATIONAL GEOGRAPHIC, , 11 Augustus 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=iIw5gc0zlU4> (bekeken tussen november 2023 en februari 2024)

Artikelen:

HET MYSTIEKE NETWERK, 'George Bataille de biografie van de innerlijke ervaring', <https://www.mystieknetwerk.nl/georges-bataille-biografie-van-de-innerlijke-ervaring> (gelezen tussen oktober 2023 en december 2023)

FARO, 'De Übermensch van Nietzsche', 13 oktober 2011, <https://faro.be/erfgoeddag/nieuws/de-ubermensch-van-nietzsche> (gelezen januari 2024)

PHILOSOPHYBREAK, 'Übermensch explained: The meaning of Nietzsche's "Superman"', Jack Maden, juni 2022, <https://philosophybreak.com/articles/ubermensch-explained-the-meaning-of-nietzsches-superman/> (gelezen januari 2024)

WIKIPEDIA, 'God is dood', https://nl.wikipedia.org/wiki/God_is_dood (gelezen januari 2024)

VPRO, 'Friedrich Nietzsche', Aad van Nieuwkerk, 11 juli 2017, <https://www.vpro.nl/vrije-geluiden/lees/tips/2017/week27-28/friedrich-nietzsche.html> (gelezen januari 2024)

CASTELLS IN BARCELONA, Daniella, 2021, <https://www.shbarcelona.nl/blog/nl/castellers-in-barcelona> (gelezen maart 2024)

Audio:

MUSEO DEL PRADO, 'Agnus Dei', <https://www.museodelprado.es/en/the-collection/art-work/agnus-dei/795b841a-ec81-4d10-bd8b-0c7a870e327b> (beluisterd tussen oktober 2023 en februari 2024)

BEE GEES – 'I started a joke', december 1968, album 'Idea', 3:08 min.

CHEF'SPECIAL – 'Superman', 2022, single, 2:54 min.

WINEHOUSE Amy – 'Our day will come', 2 november 2011, album 'Lioness: Hidden Treasures', 2:49 min.

Website:

SPACE X, mission, <https://www.spacex.com/mission> (bekeken maart 2024)

